

VIRHEELLISEN INFORMAATION JA SEN LEVITTÄMISSTRATEGIOIDEN ENNAKOINTI ELI PREBUNKING

Virheellistä informaatiota levitetään jatkuvasti internetissä tahallaan tai tahattomasti. Mis-, dis- ja malinformaation leviämisen estämiseen oiva työkalu on nk. prebunkkaus, eli virheellisen informaation ja sen levittämisstrategioiden ennakointi.

Ote Faktabaarin Informaatiolukutatio-oppaasta: Ennakointi (prebunking) on prosessi, jossa virheellisen informaation sisältö tai sen levittämisen taktiikat ja lähteet paljastetaan ennen kuin ne iskevät. Ihmisiä varoitetaan etukäteen siitä, että he ovat joutumassa väärän tiedon kohteeksi. Ennakointi-taitoja voidaan edistää antamalla ihmisille etukäteen tosiasioihin perustuvaa ja syventävää tietoa tietystä aiheesta ja esittelemällä olemassa olevaa väärää tietoa samasta aiheesta. Heille voidaan myös kertoa etukäteen, millaista disinformaatiota he voivat odottaa.

Hyvä ennakointi liittyy ihmisten huolenaiheisiin ja heidän omiin kokemuksiinsa. Ennakointitieto on voimaannuttavaa: Kyse on luottamuksen rakentamisesta sen sijaan että korjataan väriä tietoja jälkikäteen.

Ennakointityylejä on kolmea päätyyppiä:

- Faktapohjaiset: tietyn väärän väitteen tai kertomuksen korjaaminen.
- Logiikkaan perustuva: manipulointiin käytettyjen taktiikoiden selittäminen.
- Lähdepohjainen: huonojen tietolähteiden osoittaminen.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että logiikkaan perustuvalla lähestymistavalla on kauaskantoisia etuja. Jos ihmiset opetetaan tunnistamaan disinformaationlevityskeinot, he pystyvät havaitsemaan ne useammin kuin yksittäiset väitteet.

Mikäli virheellinen informaatio on jo julkaistu, kutsutaan sen kumoamista debunkingiksi. Debunkingin tarkoituksena on oikaista virheellistä informaatiota ja estää muita uskomasta todistettavasti väärää informaatiota.

Lähde: Digitaalinen informaatiolukutaito-oppas, Faktabaari 2023

